

Perspektywy rozwoju turystyki wiejskiej na obszarze gminy Sławatycze w województwie lubelskim

Development prospects of rural tourism in Communal area Sławatycze in the Lublin province

Dominik Dąbrowski, Janusz Leszek Sokół, Monika Bieniek, Państwowa Szkoła Wyższa im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej, Wydział Nauk o Zdrowiu i Nauk Społecznych, Zakład Turystyki i Rekreacji

Katarzyna Radwańska, Państwowa Szkoła Wyższa im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej, Wydział Nauk Ekonomicznych i Technicznych, Zakład Rolnictwa

Typ artykułu: oryginalny artykuł naukowy.

Źródło finansowania badań: środki na działalność statutową Wydział Nauk o Zdrowiu i Nauk Społecznych, Katedra Kultury Fizycznej i Fizjoterapii, Zakład Turystyki i Rekreacji. Państwowa Szkoła Wyższa im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej. Nr S/10/17 pt. „Ekologizacja rolnictwa a rozwój agroturystyki na obszarach przygranicznych Polski wschodniej”.

Źródło finansowania artykułu: środki na działalność statutową.

Cytowanie: Dąbrowski D., Radwańska K., Sokół J.L., Bieniek M., (2018) *Perspektywy rozwoju turystyki wiejskiej na obszarze gminy Sławatycze w województwie lubelskim*, „Rynek-Społeczeństwo-Kultura” nr 4(30)/2018, s. 122-127, <https://kwartalnikrsk.pl/Artykuły/RSK-4-2018/RSK-4-2018-Dabrowski-Radwanska-Sokol-Bieniek-Perspektywy-rozwoju-turystyki-wiejskiej-na-obszarze-gminy-Slawatycze.pdf>

STRESZCZENIE

Współczesny turysta co raz częściej potrzebuje będzie aktywnego wypoczynku, realizowanego w czystym środowisku, z dala od zgiełku i hałasu jakie mu towarzyszą na co dzień w miejscu zamieszkania. Warunki te odnajdzie na łonie przyrody i w gospodarstwach rolnych znajdujących się na terenach przyrodniczo cennych doliny rzeki Bug, znanej z piękna otaczającej przyrody i czystego środowiska. Zasadniczym celem prezentowanych badań była analiza działalności agroturystycznej gospodarstw funkcjonujących w dolinie rzeki Bug w gminie Sławatycze i perspektyw jej rozwoju. Z badań przeprowadzonych wśród właścicieli tych gospodarstw wynika m.in., że agroturystyka jako forma spędzania wolnego czasu na terenach wiejskich, cieszy się sporym zainteresowaniem wśród rodzin. Ważnym motywem podejmowania działalności agroturystycznej przez gospodarzy, było wykorzystanie potencjału atrakcji turystycznych okolicy oraz możliwość przekształcenia istniejących pomieszczeń na bazę noclegową, którą do oczekiwania turystów. Oferta turystyki wiejskiej oceniana była przez turystów zdecydowanie pozytywnie.

Słowa kluczowe: agroturystyka, gmina Sławatycze, dolina Bugu.

ABSTRACT

The modern tourist will need frequently active rest realised in clear environment, far away from noise which accompanied him every day in place of stay. These conditions he'll find in the bosom of nature and agricultural business located in the areas under high natural value of the Bug River valley, known for her beauty of nature and clean environment. The primary objective of the studies was analysis of agritourism activities farms operated in the Bug River valley in Communal area Sławatycze and prospects of her development. According to research carried out of among the owners indicating that agrotourism as a form of leisure in the rural area of high inhabitants interest. An important motive to pursue agritourism activities by owners was using potential of tourist attractions these region and possibility of altering current premises into tourist accommodation which tourists still develop and adjust to tourists expectations. An offer of rural tourism was evaluated by tourists definitely positive.

Keywords: agrotourism, communal area Sławatycze, Bug valley.

Wstęp

Kluczowym czynnikiem sprzyjającym rozwojowi turystyki wiejskiej są walory przyrodnicze takie jak: lasy, góry czy zbiorniki wodne (Sokół, Boruch 2011). Dolina rzeki Bug to obszar niezwykle atrakcyjny pod tym względem. Jest to rzeka o nieuregulowanym korycie, zaliczana do najpiękniejszych nizinnych rzek w Polsce. Wzdłuż jej brzegów można obserwować unikatowe zbiorowiska roślinne oraz rzadkie gatunki zwierząt, przede wszystkim ptaków, które mają tu swoje miejsca lęgowe (Mączka 2003). Obszar ten, szczególnie w odcinku przygranicznym, posiada również niespotykane walory kulturowe, spowodowane zetknięciem się na tym obszarze trzech kultur: polskiej, ruskiej i żydowskiej, które bardzo wyraźnie uwidoczniły się w krajobrazie. Na stosunkowo niewielkim obszarze można podziwiać zachowane do dziś budowle sakralne: katolickie sanktuarium, prawosławny klasztor, neounicka parafia, żydowska synagoga oraz mahometkański mazar. Na tym terenie znajdujemy również zabytki architektoniczne, zespoły pałacowo-parkowe oraz dworsko-parkowe, a także obiekty historyczno-wojskowe, które wiążą się z tragiczną historią tego terenu. Częstym obrazkiem, szczególnie na obszarach wiejskich,

są również przydrożne kapliczki oraz krzyże łańskie i prawosławne (Bernat 2014). Podstawową formą usług turystycznych jest możliwość udostępnienia gościom gospodarstwa rolnego poprzez wynajem pomieszczeń mieszkalnych na cele noclegowe (Sikora 2012). Oferta gospodarstw eko-agroturystycznych może uatrakcyjnić wypoczynek na terenach wiejskich i zaspokoić potrzeby turystów, dla których istotne jest m.in. spożywanie produktów pochodzenia roślinnego i zwierzęcego wytworzonych w naturalny sposób i opatrzonych odpowiednim certyfikatem, gwarantującym ich wysoką jakość. Często takie gospodarstwa usytuowane są na obszarach wartościowych przyrodniczo, z dala od centrów turystycznych, odpowiadające potrzebom turystów (Ziółkowski 2006). Z kolei na terenach, gdzie wartość przyrodnicza jest mniejsza, turysta w czynny sposób może spędzić czas w gospodarstwie: ma możliwość obserwowania metod gospodarowania czy udziału w pracy gospodarstwa ekologicznego (Ziółkowski 2006; Sokół, Boruch 2011). Agroturystyka jako forma spędzania wolnego czasu w gospodarstwach rolnych cieszy się rosnącym zainteresowaniem turystów (Zawadka 2015; Jalinik 2016; Sikora 2016) i adresowana jest przede wszystkim do turystów indywidualnych, rodzin lub małych grup turystycznych. Nie wymaga rozbudowanej bazy noclegowej,

bądź żywieniowej; może z powodzeniem rozwijać się w oparciu o istniejące zasoby mieszkaniowe gospodarstw rolnych, niewykorzystane obiekty inwentarskie oraz przestrzeń rekreacyjną w obrębie gospodarstwa (Sokół 2012). Agroturystyka i ekoturystyka to formy turystyki wiejskiej mające ze sobą wiele wspólnych cech. Obie są formą aktywnego wypoczynku na obszarach o wyjątkowych walorach przyrodniczych i kulturowych. Różnica między nimi polega przede wszystkim na motywie podróży. Agroturystyka, to wypoczynek stacjonarny, o charakterze sielankowym czy wręcz idyllicznym, natomiast ekoturystyka ma na celu czynne odkrywanie i poznawanie otaczającej przyrody oraz kultury (Zaręba 2008). Coraz częściej rolnictwo konwencjonalne zastępowane jest ekologicznym, w którym rezygnuje się z intensywnej produkcji oraz stosowania środków chemicznych przy jednoczesnym zachowaniu odpowiedniej jakości produktu końcowego (Ziółkowski 2006; Przezbórska 2007). Rolnictwo ekologiczne nie zagraża bioróżnorodności agrobiocenoz i otaczających je ekosystemów, pozwala na zachowanie równowagi w środowisku przyrodniczym, co jest istotne szczególnie na obszarach chronionych i o cennych walorach przyrodniczych i kulturowych (Popławski 2009). Dodatkowo ten sposób gospodarowania poprawia żyzność i urodzajność gleby, co ma szczególne znaczenie na nadbużańskim terenie, gdzie przeważają gleby niskiej i średniej klasy (Komorowska 2015). Wytwarzane produkty ekologiczne przyciągają nabywców. Turyści mogą nie tylko obserwować proces produkcji, ale również mogą mieć pewność, że oferowana żywność jest pochodzenia naturalnego i jest ekologiczna (Sokół, Kołoszko-Chomentowska 2010).

Charakterystyka obszaru badań

Gmina Sławatycze położona jest w północno-wschodniej części województwa lubelskiego, na południowy wschód od miasta powiatowego – Biała Podlaska. Gmina należy do powiatu bialskiego, graniczy z gminą Kodeń, Tuczną i Hanną. Wschodnia granica gminy jest jednocześnie granicą państwową z Białorusią. Gmina Sławatycze znajduje się w województwie lubelskim. Siedzibą gminy jest miejscowość Sławatycze, mająca najbardziej peryferyjne położenie względem miasta powiatowego w całym województwie. W Sławatyczach znajduje się przejście graniczne na Białoruś. Rzeka Bug jest wschodnią granicą gminy i państwa, i to ona wyznacza miejsce graniczenia Polski z Białorusią. Obszar gminy położony jest w zasięgu Polesia Lubelskiego. Gminę wyróżnia ukształtowanie terenu. Położona jest w dolinie Bugu. Przez jej teren przepływa rzeka Sajówka, która jest dopływem Bugu. To właśnie rzeka Bug kształtuje przyrodę, krajobraz oraz turystykę. Jej długość na terenie gminy wynosi 15 kilometrów. Na terenie gminy są liczne rowy melioracyjne i starorzecza. Najważniejszą rolę w budowie geologicznej odgrywają otwory plejstoceńskie, a znaczną część terenu pokrywają mułki i piaski rzeczne. Najczęściej spotykane na terenie gminy są gleby bielcowe (<https://slawatycze.pl/> 2018). Sławatycze liczą ponad 70 km², z czego użytki rolne stanowią 83%, natomiast leśne około 8%. Cała gmina stanowi 2,6% powierzchni powiatu bialskiego. Gęstość zaludnienia wynosi około 40,5 osób/km². W gminie jest ponad 540 ha lasów i prawie 6 tysięcy ha użytków rolnych, a na jej terenie funkcjonuje Stowarzyszenie Rozwoju Gminy Sławatycze. Gmina należy również do Związku Gmin Przygranicznych, Euroregionu Bug, Związku Gmin Nadbużańskich i do Białkopodlaskiej Lokalnej Grupy Działania (<https://lublin.stat.gov.pl/> 2018). Sławatycze stanowią waż-

ny węzeł komunikacyjny. To w tej miejscowości krzyżują się drogi: krajowa Wisznice-Sławatycze i droga wojewódzka Terespol – Włodawa. W Sławatyczach znajduje się również placówka straży granicznej, która ochrania wschodnią granicę państwa o długości 27,79 kilometrów. Rolnictwo to podstawowe źródło utrzymania przeważającej liczby ludności na terenie gminy Sławatycze. Na jej terenie znajduje się około 592 gospodarstw. 70% z nich utrzymuje się właśnie z rolnictwa. Krajobraz terenu gminy Sławatycze ma charakter rolniczo-łąkowo-leśny. Szata roślinna, sieć osadnicza oraz dolina Bugu są elementami zróżnicowanego krajobrazu. Ukształtowanie terenu stanowią tereny równinne i faliste a ze względu na wysokie walory przyrodnicze i krajobrazowe na terenie gminy zostały ustanowione tereny chronione w formie Nadbużańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Teren ten zajmuje ponad 30% powierzchni gminy. Obszar ten został utworzony w 1990 roku, natomiast w 1994 roku z części tego obszaru utworzono Park Krajobrazowy „Podlaski Przełom Bugu”, położony na terenie gmin: Sławatycze, Kodeń, Terespol i Hanna. Lesistość gminy jest stosunkowo niska, stanowi zaledwie 7,7% obszaru. Doliny rzeki Bug były bardzo atrakcyjne od wielu wieków. Niestety rozwój cywilizacyjny przyczynił się do zmian w krajobrazie wielu terenów. Pomimo wielu przemian w faunie i florze, Bug zachował swoją dzikość i niepowtarzalność. Turystów fascynują tereny doliny rzeki Bug. Na terenach gminy Sławatycze pojawiają się coraz to nowe domki letniskowe, gospodarstwa agroturystyczne. Bogatość rzeki przyciąga amatorów wędkowania, zauważa się wzrost liczby turystów indywidualnych, jak i wycieczek zbiorowych. Na terenach Obszaru Chronionego Krajobrazu wytyczone szlaki turystyczne stały się magnesem dla zwiedzających. Krajobraz Sławatycz został ukształtowany przez wielonarodową i wielowyznaniową społeczność, która zamieszkiwała tamtejsze obszary. W miejscowości żyją zarówno katolicy, jak i prawosławni i żyją w zgodzie do dnia dzisiejszego. Atrakcji w Sławatyczach jest wiele, stanowią je zarówno zabytki, szlaki turystyczne, imprezy kulturalne, sportowe i rekreacyjne, spływy kajakiem lub katamaranem oraz niepowtarzalny krajobraz. Tereny nadbużańskie to miejsce, gdzie znajdują się atrakcyjne szlaki turystyczne m.in. Nadbużański czerwony szlak turystyczny Hrubieszów-Mężenin, oraz Nadbużański szlak rowerowy Regionu Lubelskiego: Włodawa-Janów Podlaski (<https://slawatycze.pl/> 2018). Gmina Sławatycze należy do Nadbużańskiego Szlaku Rowerowego. To około 290 kilometrowa trasa, oznaczona kolorem czerwonym, przebiegająca przez wschodnią część województwa lubelskiego. Szlak zaczyna się w miejscowości Janów Podlaski, prowadzi do Hrubieszowa w sąsiedztwie rzeki Bug, która wyznacza granicę Polski z Białorusią i Ukrainą (<https://lubelskierowerem.pl/nadbuzanski-szlak-rowerowy/> 2018). Gmina Sławatycze jako gmina partnerska uzyskała dofinansowanie na realizację zadania pn. „Zwiększenie dostępności atrakcji turystycznych przygranicznych gmin poprzez rozwój ścieżek turystycznych i integrację z ponadregionalnym szlakiem turystycznym Green Velo” w ramach działania 7.3 Turystyka Przyrodnicza Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020. Cel dotyczył zwiększenia dostępności do miejsc atrakcyjnych turystycznie pod względem przyrodniczym współdziałając z tworzeniem infrastruktury służącej rozwojowi aktywnych form turystyki. Działania zrealizowane w ramach projektu mają na celu ukierunkowanie ruchu turystycznego do miejsc atrakcyjnych turystycznie pod względem turystycznym. W projekcie są zadania ukierunkowane na integrację z ponadregionalnym szlakiem

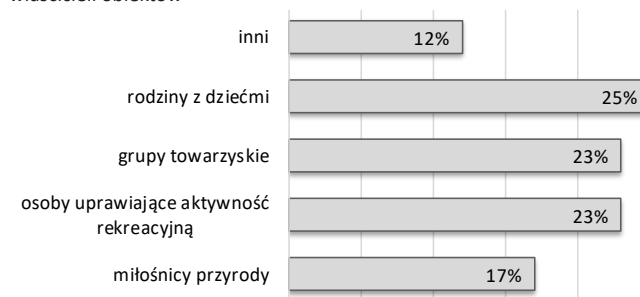
turystycznym Green Velo, czego konsekwencją będzie zwiększony napływ turystów. W ramach projektu przewidziano utworzenie dla gminy Sławatycze produktu turystycznego o nazwie „Rowerem poznaj nadbużańską przyrodę”. W ramach projektu przewidywane jest wdrożenie informacji turystycznej ICT (<http://www.gminatuczna.pl/2018>). W gminie organizowane są imprezy o charakterze kulturowym, rekreacyjnym i sportowym. Biesiada w Sławatyczach jest wyjątkowym wydarzeniem kulturalnym. To święto muzyki i folkloru. Celem tej imprezy jest prezentacja folkloru nadbużańskiego. W wydarzeniu bierze udział społeczność lokalna z obu stron granicznej rzeki Bug. Impreza przyciąga ogromne ilości zainteresowanych, nie tylko z terenu pobliskich gmin, ale również osób z dalszych zakątków Polski i zagranicy. Dużym zainteresowaniem cieszą się wówczas stoiska z regionalnymi potrawami, wyrobami, rzemiosłem, a występy zespołów muzycznych stają się dopełnieniem imprezy (<https://slawatycze.pl/2018>).

Materiał, metody, analiza wyników badań

Badania przeprowadzono w 2017 roku na terenie województwa lubelskiego w gminie Sławatycze. Objęto nimi dwie grupy docelowe. Pierwszą z nich była grupa dziewięciu obiektów prowadzących działalność agroturystyczną na terenie gminy, drugą zaś – 100 osobowa grupa turystów przebywających na tym obszarze. Metodą wykorzystaną w badaniu był sondaż diagnostyczny. W tym celu wykonano ankietowanie za pomocą kwestionariusza ankiety. Badania miały charakter anonimowy, zaś otrzymane wyniki wykorzystano jedynie do potrzeb naukowych. Zasadniczym celem prezentowanych badań była ocena możliwości rozwoju turystyki wiejskiej w gminie Sławatycze. Badania wykazały, iż najczęściej odbiorcami usług agroturystycznych w gminie Sławatycze (wykres 1), były rodziny z dziećmi (25%), grupy towarzyskie (23%) oraz goście podejmujący aktywne formy rekreacji (23%). Pomimo usytuowania gminy na peryferyjnych obszarach Polski, a tym samym utrzymaniu granicy gminy Sławatycze na rzece Bug, osobami które odwiedzały gospodarstwa agroturystyczne (wykres 2), byli najczęściej obywatele Polscy (45%). Natomiast obcokrajowcy z terenu Białorusi, z którymi gmina bezpośrednio sąsiaduje, korzystali jedynie w 10%. Również turyści z Ukrainy gościli w gospodarstwach w niewielkim stopniu (5%). Nieco częściej swoją obecność potwierdzili turyści z Rosji (20%). Oceniając przygotowanie ofert gospodarstw agroturystycznych w gminie Sławatycze do oczekiwań turystów (wykres 3), wskazano najczęściej na dodatkową możliwość samodzielnego przygotowania posiłków (16%), korzystania z dostępnego na miejscu sprzętu do uprawiania turystyki i rekreacji (12%), jazdy konnej (10%) oraz uczestniczenia w spływie kajakowym (9%) i zwiedzania okolicy z przewodnikiem (9%). Dostosowanie warunków oferty do możliwości i potrzeb osób z niepełnosprawności wskazało 9% właścicieli prowadzących działalność agroturystyczną. Natomiast możliwość dostępu do sali telewizyjnej lub telewizora wskazało jedynie 2% gospodarzy. Także możliwość organizowania kuligu było znacznym ograniczeniem organizacyjnym (2%), być może z faktu, iż ta forma aktywności choć atrakcyjna dla wielu, to możliwa jest do realizacji jedynie w okresie zimy i to w odpowiednich warunkach. 89% respondentów korzystało ze wsparcia na rozwój agroturystyki w gminie ze środków ARiMR lub funduszy UE (wykres 4). Jednak jedynie 33% wykazało potrzebę wsparcia w postaci organizacji i udziału w specjalistycznych szkoleniach i kursach związanych z prowadzeniem działalności agroturystycznej na terenie gminy (wykres 5). W celu rozpowszechniania ofert agroturystycznych przez właścicieli prowadzących takie gospodarstwa (wykres 6) najczęściej wykorzystywano możliwości IT (Internet) – 41% właścicieli. W dalszej kolejności nośnikami informacji była prasa (27%) oraz wydrukowane foldery i ulotki (18%). Działalność informacji turystycznej w procesie rozpowszechniania ofert agroturystycznych była wskazywana w niskim stopniu (9%), podobnie jak katalogi i inne informatory (5%). Podstawowym źródłem dochodu w gospodarstwie domowym osób prowadzących działalność agroturystyczną (wykres 7), były dochody pochodzące głównie z działalności agroturystycznej (30%) oraz z pozarolniczej działalności gospodarczej (30%). W dalszej kolejności były to dochody pochodzące z działalności rolniczej (20%).

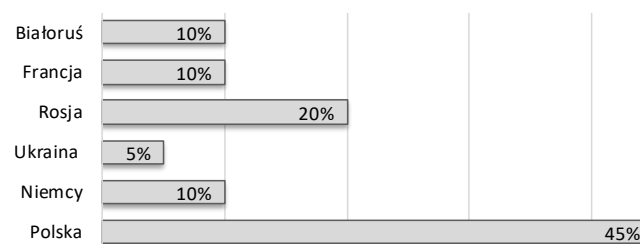
Wykres 1. Odbiorcy usług agroturystycznych w gminie Sławatycze w opinii właścicieli obiektów

Wykres 1. Odbiorcy usług agroturystycznych w gminie Sławatycze w opinii właścicieli obiektów

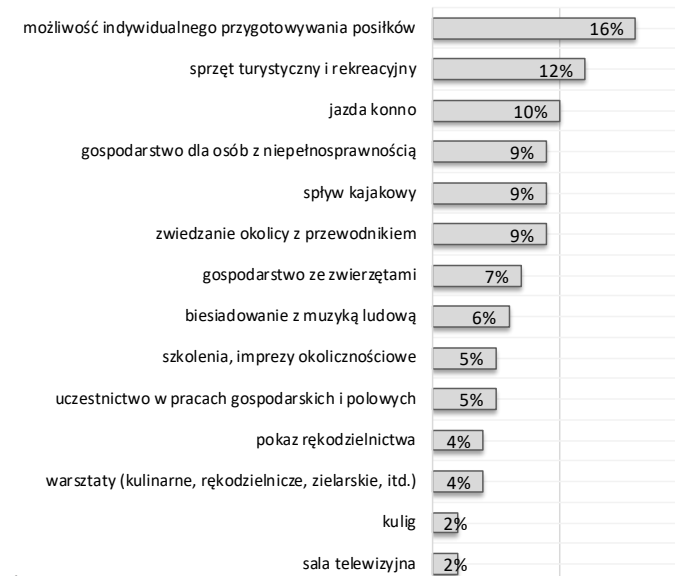
Źródło: badania własne.

Wykres 2. Pochodzenie turystów w opinii właścicieli obiektów

Źródło: badania własne.

Wykres 3. Dodatkowe atrakcje i udogodnienia oferowane gościom w obiektach świadczących usługi agroturystyczne

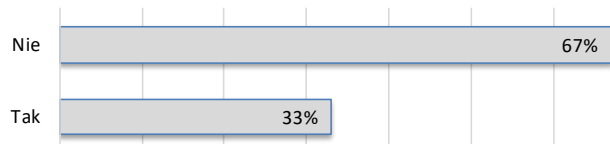
Źródło: badania własne.

Wykres 4. Korzystanie z kredytów na agroturystykę z ARiMR lub funduszy UE

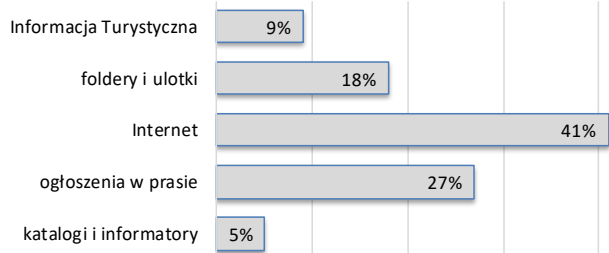
Źródło: badania własne.

Wykres 5. Udział właścicieli gospodarstw w szkoleniach dotyczących prowadzenia działalności agroturystycznej

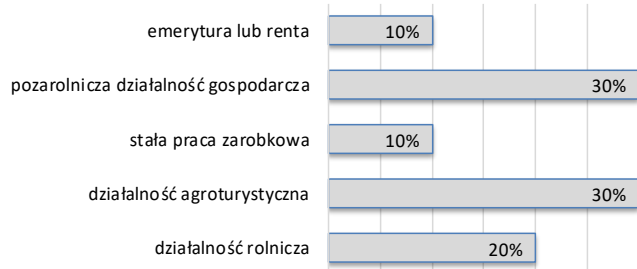
Źródło: badania własne.

Wykres 6. Środki promocji stosowane w gospodarstwach agroturystycznych

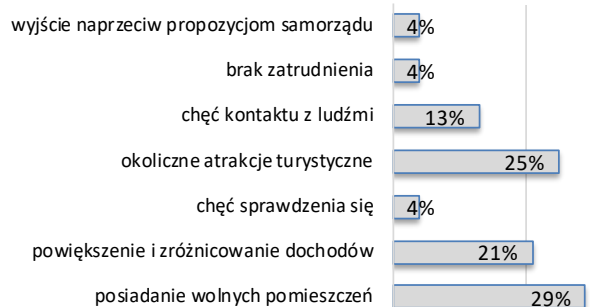
Źródło: badania własne.

Wykres 7. Podstawowe źródło dochodu w gospodarstwie agroturystycznym

Źródło: badania własne.

Wykres 8. Podstawowe motywy działalności agroturystycznej właścicieli gospodarstw

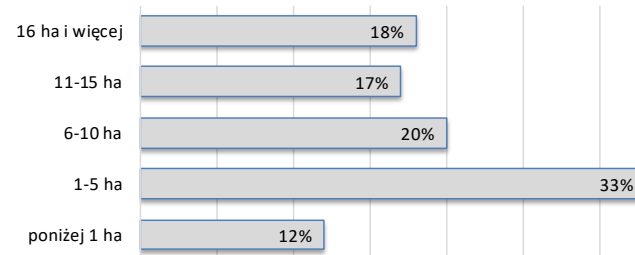

Źródło: badania własne.

Znaczącym motywem podjęcia działalności agroturystycznej przez jej gospodarzy (wykres 8), był pomysł wykorzystania wolnych powierzchni i pomieszczeń (29%). W dalszej kolejności było to wykorzystanie i popularyzacja okolicznych atrakcji (25%). Na trzecim miejscu znalazła się chęć poprawy budżetu domowego wynikająca ze zróżnicowania dochodów pochodzących z gospodarstwa rolnego (21%). Wielkość gospodarstwa rolnego uczestniczących w badaniu właścicieli podmiotów agroturystycznych była zróżnicowana (wy-

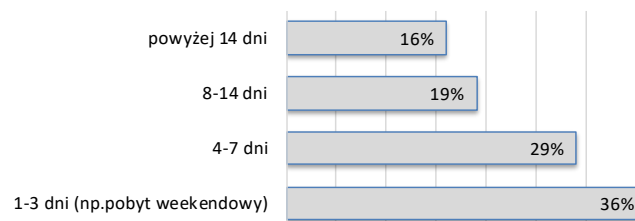
kres 9), jednakże najczęściej były to gospodarstwa o wielkości od 1 do 5 hektarów ziemi (33%). Najmniejszą grupę stanowili właściciele posiadający gospodarstwo o wielkości do 1 ha (12%). Kolejną część analizy wyników badań dotyczących agroturystyki w gminie Sławatycze, prowadzona jest w oparciu o wypowiedzi przebywających na terenie gminy turystów. Z badań tych wynika (wykres 10), iż długość pobytu najczęściej przyjeżdżających (36%) dotyczyła pobytu 1–3 dniowych (tzw. pobytów weekendowych lub świątecznych). Wraz ze zwiększaniem się długości pobytu, zmniejszaniu ulegały ilości osób w grupach turystów. I tak pobyt do tygodnia wskazywało 29% respondentów, zaś pobyt powyżej dwóch tygodni dotyczył już tylko grupy 16% respondentów. W ocenie czynników warunkujących udział w turystyce wiejskiej w gminie położonej w dolinie rzeki Bug (wykres 11), wskazano w pierwszej kolejności na możliwość bliskiego kontaktu z naturą (21%), dogodność korzystania ze zdrowej żywności (19%) oraz niski koszt pobytu w gospodarstwie agroturystycznym (18%). Możliwość podejmowania wybranej formy aktywności (aktywne wczasy) jako czynnik decydujący w wyborze miejsca dotyczył zaledwie 10% respondentów. Jeszcze niżej znalazła się możliwość poznania specyfiki życia wewnątrz czynnego gospodarstwa rolnego (9%), jak również obcowanie w sąsiedztwie ze zwierzętami (5%). Odnalezienie ciszy i spokoju oraz czystego środowiska w niewielkim jedynie stopniu wyznaczały główny kierunek poszukiwania, gdyż wskazało na niego jedynie 7% respondentów.

Wykres 9. Powierzchnia badanych gospodarstw

Źródło: badania własne.

Wykres 10. Pobyt w gospodarstwie agroturystycznym w gminie Sławatycze z uwzględnieniem długości okresu przebywania turystów

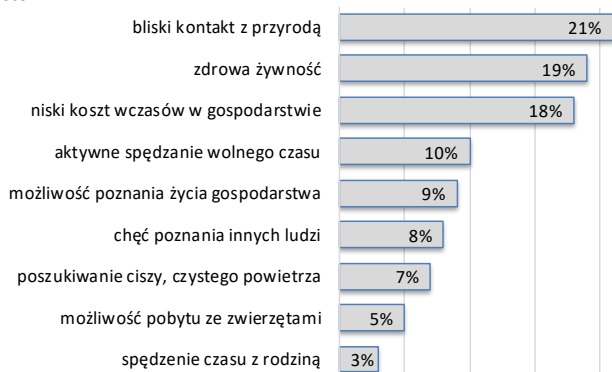
Źródło: badania własne.

Dodatkowe informacje jakimi kierowali się turyści przybywający na wypoczynek w gospodarstwie agroturystycznym (wykres 12) to wybór czystego środowiska (19%), walory przyrodnicze miejscowości (17%) oraz walory kulturowe (14%). Znacznie niżej uwzględniano takie elementy jak: dogodna odległość do większych miast (13%), popularność danego miejsca (9%) i opinia innych osób (8%). Zauważyć należy, że osoby uczestniczące w turystyce wiejskiej, w dużej większości (65%), ocenili świadczone im usługi turystyczne zdecydowanie pozytywnie. Oceny negatywne wskazywane były jedynie przez niewielką część (wykres 13). Podstawowym źródłem informacji o możliwościach

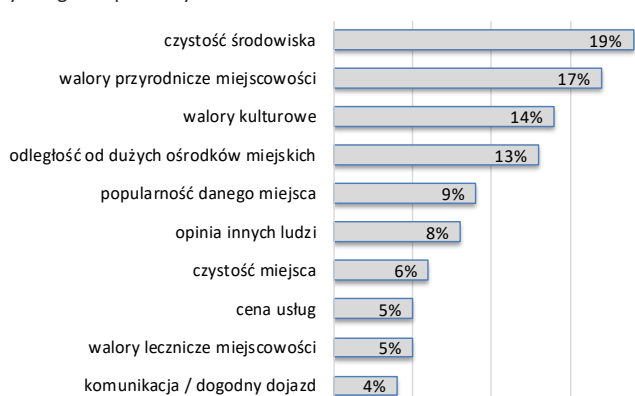
i miejscach na realizację wypoczynku w gminie Sławatycze (wykres 14) wśród większości respondentów był Internet (35%), jak również opinia i informacja pochodząca od znajomych (17%) oraz informacje dostępne w prasie, radiu i telewizji (15%).

Wykres 11. Czynniki wpływające na wybór turystyki wiejskiej w opinii turystów

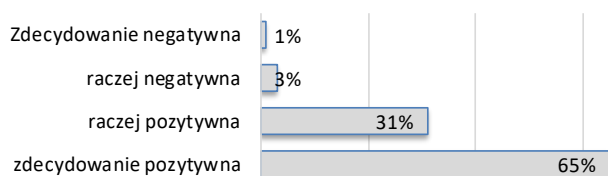
Źródło: badania własne.

Wykres 12. Elementy uwzględniane przy wyborze gospodarstwa agroturystycznego w opinii turystów

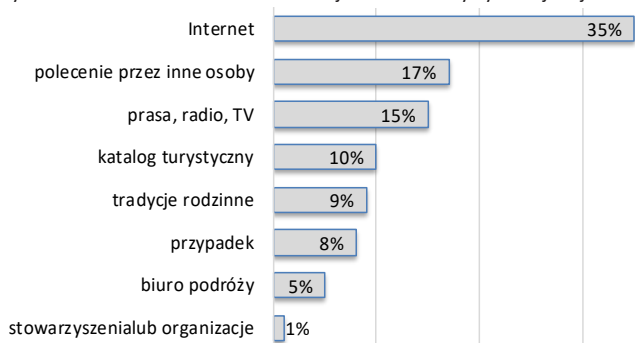
Źródło: badania własne.

Wykres 13. Ocena usług turystycznych w odwiedzonym gospodarstwie agroturystycznym w opinii turystów

Źródło: badania własne.

Wykres 14. Pochodzenie źródeł informacji dot. ofert turystyki wiejskiej

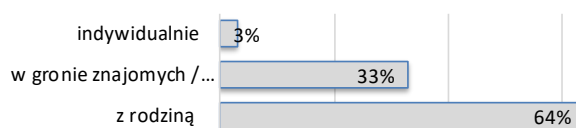

Źródło: badania własne.

Jak wykazały wypowiedzi turystów, a także co potwierdziły osoby prowadzące działalność agroturystyczną, turystyka wiejska pre-

ferowana jest przede wszystkim na wypoczynek rodzinny (64%), w mniejszym stopniu dla grona znajomych i przyjaciół (33%) i tylko w zaledwie 3% dla indywidualnego spędzania wolnego czasu (wykres 15).

Wykres 15. Udział respondentów w turystyce wiejskiej w gminie Sławatycze

Źródło: badania własne.

Podsumowanie

Rozwój turystyki ma duży wpływ na rozwój gminy i poprawę sytuacji materialnej jej mieszkańców. Przyczynia się do poprawy warunków ekonomicznych mieszkańców gminy, jak i do samego rozwoju gminy, m.in. do remontu dróg, budynków, unowocześnienia systemów informacji turystycznej. Dzięki turystyce na terenie gminy Sławatycze powstają nowe miejsca pracy, miejscowa ludność chce się kształcić i zdobywać nowe doświadczenia. Dla rolników taki obrót sprawy daje możliwość podniesienia poziomu i jakości życia dzięki podejmowaniu dodatkowej formy działalności pozarolniczej jaką jest agroturystyka, która sprzyja rozwojowi nie tylko gospodarstwa, ale również całemu otoczeniu. Jednocześnie większość z właścicieli obiektów agroturystycznych korzysta z dodatkowego wsparcia na rozwój agroturystyki w ramach programów finansowych ze środków ARiMR lub funduszy UE. Istotny potencjał gminy Sławatycze to jej przygraniczne położenie. Dużą ilość odwiedzających stanowią goście z zagranicy. Walory turystyczne, położenie gminy, tereny chronionego krajobrazu to zalety gminy, które mieszkańcy starają się wykorzystać. Sławatycze to gmina przyjazna nie tylko rolnikom, przedsiębiorcom, ale i odwiedzającym gminę turystom. Z przeprowadzonych badań jednoznacznie wynika, że zdecydowana większość uważa to miejsce za przyjazne, pełne atrakcji. Właściciele gospodarstw agroturystycznych mogą w pełni wykorzystać walory kulturowe i przyrodnicze jako atrakcje gminy. Tereny nadbużańskie stwarzają wiele możliwości do rozwoju turystyki wiejskiej, a tym samym przyczyniają się do wzrostu ekoturystyki i produktów ekologicznych. Gospodarstwa agroturystyczne mają w swojej ofercie wiele atrakcji, dostosowują się do potrzeb gości, starają się zapewnić im jak najlepsze warunki w jak najniższej cenie, oferując przy tym spokój, rodzinną atmosferę i domowe jedzenie. Jak wynika z badań, turyści kierują się właśnie takimi potrzebami, dlatego turystyka wiejska cieszy się coraz większą popularnością. Badania wykazały również, iż pomimo usytuowania gminy na peryferyjnych obszarach Polski, osobami które odwiedzały gospodarstwa agroturystyczne, byli najczęściej obywatele Polscy, a wśród nich najczęściej rodziny z dziećmi. Oferty dotyczyły przede wszystkim pobytów weekendowych lub świątecznych, a w mniejszym stopniu okresów powyżej tygodnia. Analizując oczekiwania turystów, wskazywano najczęściej dodatkową możliwość samodzielnego przygotowania posiłków, korzystania z dostępnego na miejscu sprzętu do uprawiania turystyki i rekreacji, korzystania z jazdy konnej oraz udział lub organizację spływu kajakowego, jaką daje przepływająca rzeka Bug. Znaczącym motywem podjęcia działalności agroturystycznej przez właścicieli gospodarstw był pomysł wykorzystania wolnych

powierzchni oraz pomieszczeń i adoptowania ich na bazę noclegową, a także wykorzystanie i popularyzacja okolicznych atrakcji i przybliżenie ich potencjalnym turystom w postaci oferty. Ważnym motywem była też chęć poprawy budżetu domowego.-

Bibliografia:

1. Bernat S., (2014) *Walory, zagrożenia i ochrona krajobrazu przygranicznego odcinka doliny Bugu*, „Problemy Ekologii Krajobrazu” 26, 257–269.
2. <http://www.gminatuczna.pl/index.php/14-sample-data-articles/510-zwiekszeniedostepnoscido-atrakcji-turystycznych-przygranicznych-gmin>, [08.11.2018].
3. <https://lubelskierowerem.pl/nadbuzanski-szlak-rowerowy/> [08.11.2018].
4. https://lublin.stat.gov.pl/vademecum/vademecum_lubelskie/portrety_gmin/powiat_bialski/gmina_slawatyczne.pdf, [08.11.2018].
5. <https://slawatyczne.pl/> [08.11.2018].
6. Jalinik M., (2016) *Nazewnictwo w agroturystyce*, [w:] *Turystyka wiejska. Cz. II. Ekonomiczny wymiar turystyki wiejskiej* (red.) A. Jęczmyk, J. Ugliś, M. Maćkowiak, Wydawnictwo Wieś Jutra Sp. z o.o., Poznań.
7. Komorowska D., (2015) *Znaczenie rolnictwa ekologicznego w Polsce*, „Roczniki Naukowe Stowarzyszenia Ekonomistów Rolnictwa i Agrobiznesu” 17(2), 119–126.
8. Mączka D., (2003) *Walory turystyczno - krajoznawcze doliny Bugu na przykładzie gmin nadbużańskich południowego Podlasia* [w:] *Komercjalizm turystyki kulturowej*, (red.) M.K. Leniartek, Wrocław, 51–59.
9. Popławski Ł., (2009) *Gospodarstwa agroturystyczne, ekoagroturystyczne i ekologiczne jako czynnik rozwoju turystyki na obszarach chronionych województwa świętokrzyskiego*, „Zeszyty Naukowe Małopolskiej Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Tarnowie”, 3 (14), 139–152.
10. Przebórska L., (2007) *Determinanty rozwoju agroturystyki w Polsce (na przykładzie wybranych regionów)*, „Acta Scientiarum Polonorum. Oeconomia” (2), 113–121.
11. Sikora J., (2012) *Agroturystyka. Przedsiębiorczość na obszarach wiejskich*. Wyd. C. H. Beck, Warszawa.
12. Sikora J., (2016) *Edukacja w agroturystyce*, [w:] *Turystyka wiejska. Cz. I. Zagadnienia ekonomiczne i marketingowe* (red.) A. Jęczmyk, J. Ugliś, M. Maćkowiak, Wydawnictwo Wieś Jutra Sp. z o.o., Poznań.
13. Sokół J. L., (2012) *Działalność gospodarstw agroturystycznych na obszarze Narwiańskiego Parku Narodowego w ocenie turystów i ich nowe wyzwania*, [w:] *Ekonomia i Zarządzanie*, t. 4, nr 3, Białystok.
14. Sokół J. L., Boruch J., (2011) *Ekologizacja gospodarstw agroturystycznych w powiecie białostockim*, „Ekonomia i Zarządzanie” z. 3, 95–112.
15. Sokół J.L., Kołoszko-Chomentowska Z., (2010) *Produkty zwierzęce jako atrakcja w gospodarstwach agroturystycznych*. „Economy and Management” 2 (3).
16. Zaręba D., (2008) *Ekoturystyka. Wyzwania i nadzieje*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
17. Zawadka J., (2015) *Możliwości finansowania przedsięwzięć z zakresu turystyki wiejskiej w perspektywie 2014-2020*, [w:] *Innowacyjność w turystyce wiejskiej a nowe możliwości zatrudnienia na obszarach wiejskich* (red.) W. Kamińska, t. CLXXIII, Warszawa.
18. Ziółkowski B., (2006) *Rolnictwo ekologiczne a turystyka wiejska – próba modelowego ujęcia wzajemnych zależności*, „Journal of Research and Applications in Agricultural Engineering”, Vol. 51(2), 224–229.